

TLAČOVÁ SPRÁVA č. 31/2024

11. júl 2024

Zjednotenie odlišných právnych názorov senátov ústavného súdu v konaniach, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich základných práv odpočúvaním a inými zásahmi zo strany orgánov verejnej moci

Plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. [PLZ. ÚS 1/2024](#) rozhodlo uznesením o návrhu predsedu ústavného súdu podľa § 13 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov na zjednotenie odlišných právnych názorov senátov ústavného súdu v konaniach o ústavných sťažnostiach **pri posudzovaní zásahov do základných práv (právo na súkromie) dotknutých osôb zo strany orgánov verejnej moci vyhotovovaním obrazových, zvukových alebo obrazovo-zvukových záznamov, odpočúvaním a vyhotovením záznamu telekomunikačnej prevádzky alebo oznamovaním údajov o telekomunikačnej prevádzke.**

Ústavný súd na neverejnom zasadnutí pléna 7. mája 2024 zjednotil odlišné právne názory nasledovne:

1. Ako vyplýva z čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) premietnutého do § 2 ods. 2 Trestného poriadku, zásahy do základných práv na účel trestného konania sú neoddeliteľne spojené s ochranou súkromia a dôstojnosti osôb, teda hodnotami reprezentovanými v čl. 16 a čl. 19 ústavy, resp. čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Znamená to, že pri aplikácii normatívnej úpravy jednotlivých trestno-procesných inštitútov sú orgány činné v trestnom konaní a súd oprávnené zasiahnuť do súkromia výlučne zákonným postupom, pričom zákonnosť postupu v zmysle požiadaviek vyplývajúcich z uvedenej ústavnej, medzinárodnoprávnej a zákonnej trestno-procesnej úpravy zahŕňa a vyžaduje aj rešpektovanie a skúmanie dodržania zásady legality, legitimacy a proporcionality daného zásahu. Len takto zákonne získané dôkazy (§ 2 ods. 12 a § 119 ods. 3 prvá veta Trestného poriadku) je možné použiť v trestnom konaní ako podklad pre rozhodovanie. Nezákonný postup pri zásahu do súkromia diskvalifikuje dôkaz z hľadiska jeho procesnej použiteľnosti. Zákonná úprava procesného postupu v trestnom konaní, aj v kontexte uplatnenia jednotlivých procesných aspektov čl. 17 a čl. 46 ods. 1 ústavy, vytvára z hľadiska procesných účinkov väčší rozsah ústavných práv a slobôd (čl. 154c ods. 1 ústavy), než vyplýva z čl. 5 a čl. 6 dohovoru (a to s ohľadom na ich interpretáciu Európskym súdom pre ľudské práva pripúšťajúcu procesné použitie dôkazu zabezpečeného alebo vykonaného aj v rozpore s vnútroštátnym právnym poriadkom členského štátu, ak sú výsledkovo zachované princípy spravodlivého procesu).

2. *V nadväznosti na predchádzajúci záver platí, že ak prichádza v konkrétnej veci do úvahy trestnoprocená obrana proti nelegálne zabezpečenému alebo vykonanému dôkazu, je dotknutá osoba ako subjekt základných práv a slobôd a zároveň subjekt trestného konania (v konaní pred súdom strana) povinná vyčerpať dostupné prostriedky nápravy priznané jej zákonom v rámci trestného konania, ústavnú sťažnosť teda môže podať až následne. Nerešpektovanie takto vyjadreného princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu je sankcionované odmietnutím ústavnej sťažnosti, resp. v nej obsiahnutej námietky pre neprípustnosť [§ 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde].*

3. *Pozícia ústavného súdu až na konci reťazca subsidiarity je sprevádzaná aj tým, že rozhodnutie vydané vo vzťahu k dokazovaniu v priebehu trestného konania v jeho predsúdnej fáze, aj keď je právoplatné alebo vyvoláva s ním spojené účinky bez nadobudnutia právoplatnosti (príkaz, súhlas), nebráni súdu rozhodujúcemu v súdnom konaní (po podaní obžaloby alebo návrhu na schválenie dohody o vine a treste) považovať na základe takého rozhodnutia zabezpečený dôkaz za neprípustný, ak zistí (primárne ex officio) porušenie zákona, a to aj keď bolo rozhodnutie vydané sudcom pre prípravné konanie alebo sudcom pri postupe podľa zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov, a napriek tomu, že príslušný súd prvého stupňa nemá možnosť také rozhodnutie zrušiť. Obdobne to platí pre nadriadený súd pri rozhodovaní o opravných prostriedkoch, a to aj keď ide o procesné rozhodnutie (týkajúce sa dokazovania) súdu nižšieho stupňa vydané v súdnom konaní, keďže nadriadený súd preskúmava nielen predmetným opravným prostriedkom napadnuté (finálne, resp. meritórne) rozhodnutie, ale aj postup predchádzajúci jeho vydaniu.*

Ústavný súd konštatoval, že na problematiku využívania informačno-technických prostriedkov na zabezpečovanie informácií dôležitých pre trestné konanie, ktoré je realizované v rámci ustanovení Trestného poriadku alebo podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním, je potrebné nazerať **z dvoch uhlov pohľadu**. Jednak dochádza **k zásahu do práva na súkromie**, ktoré je chránené viacerými článkami ústavy (čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 a 3 alebo čl. 22), ako aj čl. 8 dohovoru, a jednak sa v rámci tohto postupu **získavajú dôkazy, ktoré sú použiteľné v trestnom konaní** na preukázanie rozhodujúcich skutočností dôležitých pre rozhodnutie v konkrétnej trestnej veci. Zodpovedajúc tomu, sťažovatelia v súvislosti s využívaním informačno-technických prostriedkov zo strany orgánov verejnej moci vo vzťahu k ich osobe **namietajú porušenie svojho základného práva na súkromie**, ktoré malo byť spôsobené samotným zásahom, **ako aj porušenie práv procesného charakteru**, ktoré spadajú pod ochranu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to v súvislosti s použitím takto získanej komunikácie, údajov alebo záznamu ako dôkazu v trestnom konaní.

Týmto spôsobom na uvedenú problematiku nazerá aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý v rámci svojej rozhodovacej činnosti v tejto súvislosti uviedol, že procesný rozmer monitorovania telefonického hovoru sťažovateľa, ktorý sa síce môže riešiť v jeho trestnom konaní, je potrebné odlišiť od ochrany jeho súkromného života a korešpondencie, ktorú má k dispozícii podľa čl. 8 a čl. 13 dohovoru.

Z judikatúry ESLP tiež vyplýva, že samotné porušenie práva na súkromie nemusí vždy znamenať, že bolo zároveň porušené právo na spravodlivý proces. Môže dôjsť k záveru, že právo na spravodlivý proces porušené nebolo a dôkaz získaný protiprávnym „odposluchom“ (záznamom telekomunikačnej prevádzky) môže byť označený ako prípustný, hoci právo na súkromie porušené mohlo byť. Špecifickú úpravu prípustnosti dôkazov však prenecháva vnútroštátnej zákonnej úprave.

V slovenskom trestnom konaní však podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku platí zásada zákonnosti dôkazov, v zmysle ktorej **môžu byť v trestnom konaní použité len dôkazy získané zákonným spôsobom**. Na rozdiel od judikatúry ESLP teda náš vnútroštátny právny poriadok nepripúšťa použitie nezákonne získaného dôkazu, teda v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy v podstate **poskytuje dotknutým osobám, proti ktorým sa vedie trestné konanie, väčší rozsah základných práv a slobôd**. Z uvedeného vyplýva, že **oddelené posudzovanie procesnej roviny** využívania informačno-technických prostriedkov **v súvislosti so základným právom na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie a hmotnoprávnej roviny v súvislosti so základným právom na ochranu súkromia** nie je celkom aplikovateľné.

Hodnotenie zákonnosti dôkazov patrí do právomoci orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných trestných súdov rozhodujúcich o vine a treste. Toto posúdenie sú povinné realizovať *ex officio*, a hoc nemajú právomoc zrušiť rozhodnutie, ktorým bol vydaný súhlas či príkaz na použitie informačno-technických prostriedkov, majú právomoc konštatovať nesplnenie podmienky zákonnosti a na ňu nadväzujúce porušenie práva dotknutej osoby na súkromie.

Ak by do tohto procesu ústavný súd vstupoval vo fáze prípravného konania, konania pred súdom rozhodujúcim o vine a treste alebo konania o následných opravných prostriedkoch, vstupoval by do sféry ich právomoci, čo by znamenalo porušenie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu. Ak dotknutá osoba, ktorá má procesné postavenie subjektu v trestnom konaní (§ 10 ods. 10 Trestného poriadku), nevyčerpá bez dôvodov hodných osobitného zreteľa dostupné opravné prostriedky, ktoré jej v tomto ohľade ponúka trestné konanie v celom jeho priebehu, ústavný súd jej ústavnú sťažnosť odmietne podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

Vychádzajúc z uvedeného, plénum ústavného súdu dospelo pri rozhodovaní o zjednotení odlišných právnych názorov senátov ústavného súdu k záveru, že dotknutá osoba, ktorá má postavenie subjektu v trestnom konaní a tvrdí, že povolením (súhlasom alebo príkazom) či samotným použitím informačno-technických prostriedkov podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním alebo podľa Trestného poriadku došlo k porušeniu jej procesných práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie či k porušeniu jej základného práva na ochranu súkromia, musí pred podaním ústavnej sťažnosti vyčerpáť dostupné prostriedky nápravy, ktoré jej poskytuje Trestný poriadok v rámci trestného konania. Ak tak bez dôvodov hodných osobitného zreteľa neurobí, ústavný súd jej ústavnú sťažnosť odmietne podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Týmto uznesením sú senáty ústavného súdu viazané pri rozhodovaní ďalších obdobných vecí.

Úplné znenie uznesenia pléna ústavného súdu sp. zn. [PLz. ÚS 1/2024](#) zo 7. mája 2024 a k nemu pripojené odlišné stanoviská sudcu [Petra Straku](#) a sudcu [Roberta Šorla](#) sú zverejnené na webovom sídle ústavného súdu.

Upozornenie:

Tlačová správa slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti ústavného súdu, nenahrádza rozhodnutie ústavného súdu a nie je preň záväzná.

Dokument pre potreby médií, ktorý nezaväzuje Ústavný súd Slovenskej republiky.

Viac informácií môže médiám poskytnúť

hovorkyňa Ústavného súdu SR PhDr. Martina Ferencová, PhD.

telefón: 055/7207 295, mobil: +421 918 827 344, e-mail: martina.ferencova@ustavnysud.sk